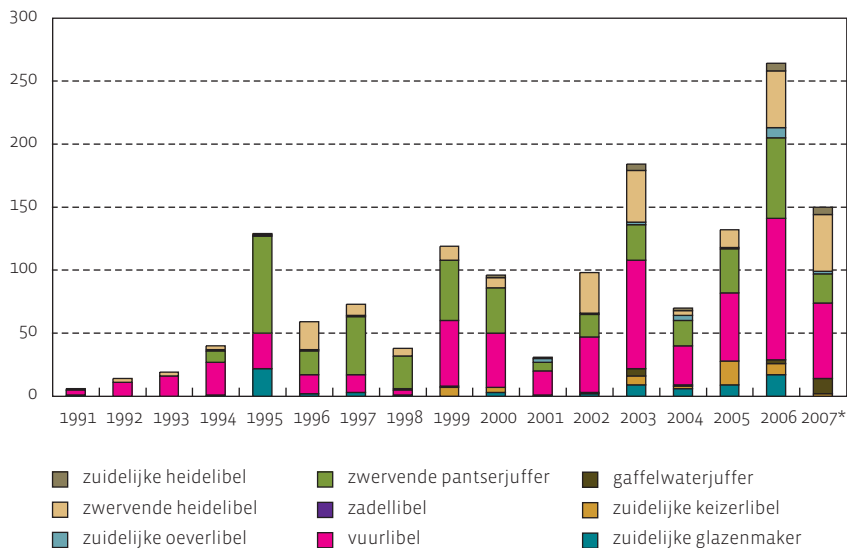

Verschuiving verspreidingsgebied van Zuid-Europese libellensoorten

DPSIR

waarnemingen (aantal)

* voorlopige cijfers

Bron: www.natuurindicatoren.be op basis van gegevens Libellenvereniging Vlaanderen

Impact klimaatverandering op de biodiversiteit

In de natuur in Vlaanderen worden steeds meer aanwijzingen voor de actuele impact van klimaatverandering vastgesteld. Sommige trekvogels komen vroeger aan uit het zuiden. Sommige vlinders en libellen vliegen vroeger uit. De berk vervroegt zijn stuifmeelproductie. De bladontwikkeling bij de eik vervroegt.

Naast temporele zijn er ook ruimtelijke verschuivingen. Zo breiden zuidelijke soorten hun verspreidingsgebied uit naar het noorden. Dat is onder meer het geval voor een aantal libellensoorten. De figuur laat zien hoe het aantal waarnemingen in 2006 het hoogste was sinds het begin van de telling. Sommige soorten, zoals de zwervende pantserjuffer, die hier vroeger alleen als toevallige bezoekers kwamen, hebben nu permanente populaties.

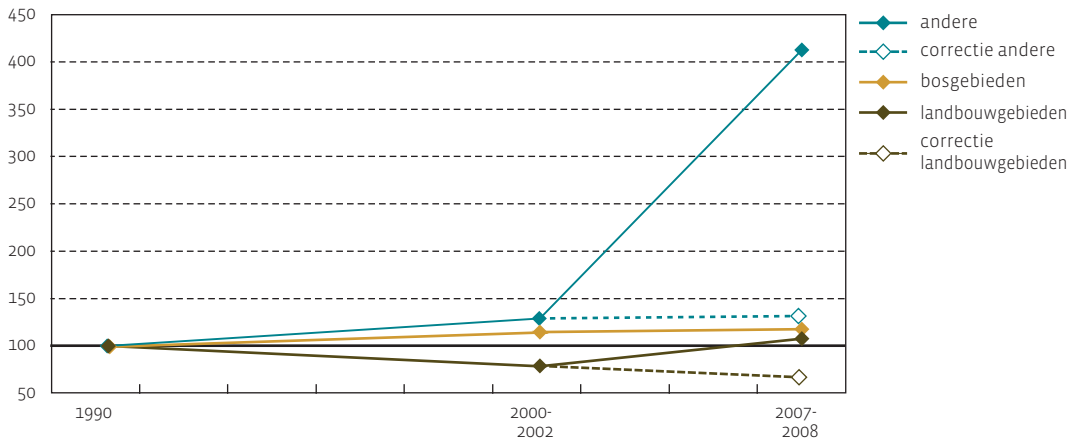
Het risico schuilt er evenwel in dat sommige soorten zich meer en andere soorten zich minder aanpassen, waardoor er wijzigingen dreigen in de voedselketen en een verlies van ecologische samenhang. Dat is bijvoorbeeld gedocumenteerd voor de bonte vliegenvanger, een trekvogel waarvan de aankomstdatum minder vervroegt dan het uitkomen van de rupsen, die de voornaamste voedselbron voor zijn jongen vormen.

Europese algemene broedvogelindex

DPSIR

index (1990=100)

Bron: www.natuurindicatoren.be (2009) op basis van: INBO, SOVON, BTO, Vansteenwegen (2006), Vermeersch et al. (2004)

Bosvogels gaan vooruit, vooruitgang vogels landbouwgebied overtuigt niet

De indicator Europese algemene broedvogelindex beschrijft de trend van een selectie op Europees niveau algemene vogelsoorten en dit voor broedvogels in Vlaanderen van bosgebieden, landbouwgebieden en diverse leefgebieden.

De toestand van de bosvogels (bv. kleine bonte specht, boomklever) ging er op vooruit. De algemene vooruitgang van de bosvogels heeft te maken met de bosuitbreiding en met het streven naar een meer natuurlijke boom- en struiksoortensamenstelling en -structuur samen met het ouder laten worden van bomen.

Gemiddeld genomen is de toestand van de vogels van de landbouwgebieden terug op het peil van 1990. De stijging tussen 2000-2002 en 2007-2008 is echter volledig toe te schrijven aan de sterke stijging van de grauwe klauwier (van 3 naar 30 broedparen). Indien we deze soort niet in rekening brengen, blijken landbouwgebiedvogels met gemiddeld 40 % achteruit te gaan ten opzichte van 1990 (cf. correctie landbouwgebieden). De algemene achteruitgang van de vogels van het landbouwgebied houdt verband met de intensivering en schaalvergroting in de landbouw (bv. veldleeuwerik, boerenwaluw). De sterke stijging van de grauwe klauwier wordt toegeschreven aan een sterke toename vanuit Wallonië en Duitsland.

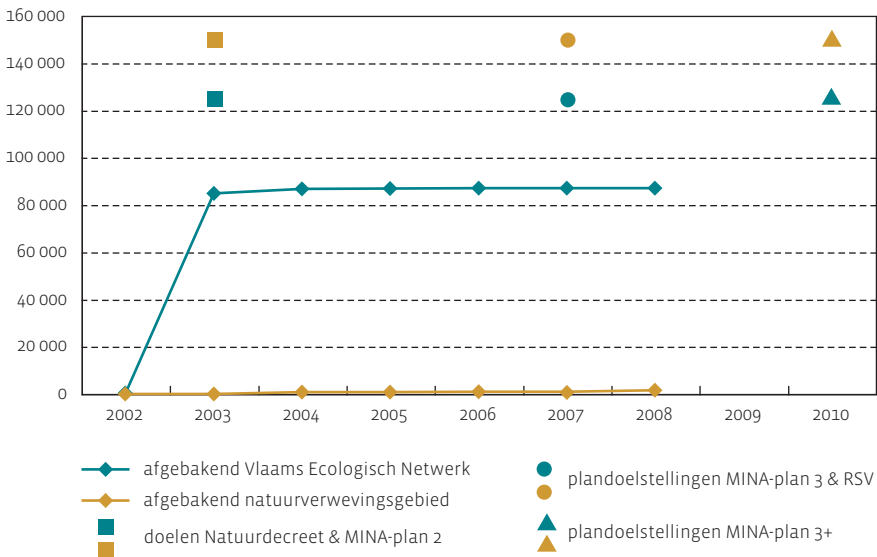
De 'andere' vogels uit verschillende leefgebieden (bv. ekster, zwarte kraai) gingen zeer sterk vooruit tussen 2000-2002 en 2007-2008. Dit is echter volledig toe te schrijven aan twee soorten: de Cetti's zanger steeg van 4 naar 200 broedparen, de graszanger van 15 naar 87 broedparen. Zonder deze twee vogelsoorten, die een verhoogde overleving kenden dankzij warmere winters, bleven de 'andere' vogels nagenoeg stabiel (cf. correctie andere).

Oppervlakte Vlaams Ecologisch Netwerk en natuurverwevingsgebied

DPSIR

oppervlakte (ha)

Bron: www.natuurindicatoren.be (2009), gebaseerd op cijfers van Departement RWO, afdeling Ruimtelijke Planning

Afbakening loopt achterop en bleef zo goed als ongewijzigd sinds 2005

Om de versnippering van natuurgebieden tegen te gaan en tot grotere en beter verbonden leefgebieden voor planten en dieren te komen, voorzien het Natuurdecreet, de opeenvolgende MINA-plannen en het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen 125 000 ha Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) (9,2 % van de Vlaamse landoppervlakte), met daarnaast 150 000 ha natuurverwevingsgebied en een onbepaalde oppervlakte natuurverbingsgebied.

Vijf jaar na het streefjaar in het Natuurdecreet en het MINA-plan 2 (2003) en een jaar na het streefjaar in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en de MINA-plannen 3 en 3+ (2007) zijn 70 % van het Vlaams Ecologisch Netwerk (87 025 ha) en 1 % van het natuurverwevingsgebied (1 529 ha) afgebakend. De afbakening loopt achter op schema en tussen 2003 en 2008 is er geen significante vooruitgang geboekt. De oppervlakte aan natuurverwevingsgebied is ten opzichte van 2007 met meer dan 60 % toegenomen, maar de totaal afgebakende oppervlakte blijft verwaarloosbaar ten opzichte van de doelstelling.

Sinds 2007 coördineert de Administratie voor Ruimtelijke Ordening de systematische opmaak van gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen. Sinds het Decreet op de Ruimtelijke Ordening (1999) vervangen deze plannen het vroegere systeem van gewestplanningwijzigingen. Ze vertrekken vanuit de visie van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en zouden in 2010 in openbaar onderzoek moeten gaan. Dit betekent dat de afbakening van het Vlaams Ecologisch Netwerk en het natuurverwevingsgebied in 2010 nog steeds niet volledig zal zijn. Het uitblijven van een ontsnippering van de natuur vormt een ernstig knelpunt voor het stoppen van het verlies van biodiversiteit in Vlaanderen.

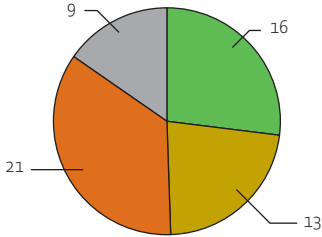

Staat van instandhouding van de soorten en habitats van Europees belang

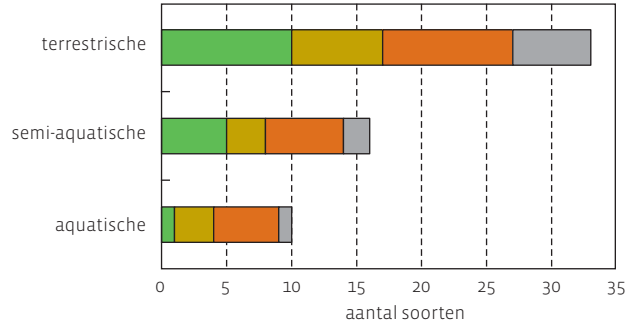
DPSIR

2007

alle soorten

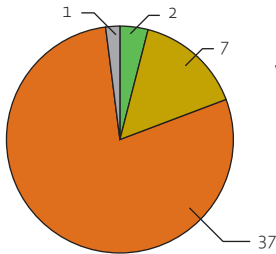

per soortengroep

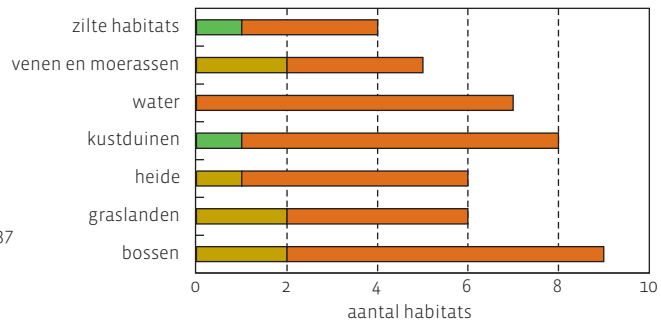

■ gunstig ■ matig ongunstig ■ zeer ongunstig ■ onbekend

alle habitats

per habitatgroep

Bron: www.natuurindicatoren.be op basis van INBO

Staat van instandhouding van Europees belangrijke soorten

De Habitatrichtlijn beoogt een gunstige staat van instandhouding van een aantal habitats en soorten die mondiaal bedreigd zijn en waarvoor Europa een belangrijke rol vervult. Het gaat dikwijls om zeer specifieke leefgebieden en soorten. De staat van instandhouding van de habitats wordt geëvalueerd op basis van vier door Europa vastgelegde criteria: de oppervlakte van de habitat, het areaal, de kwaliteit en de toekomstverwachtingen. Voor soorten zijn dat de populaties van de soort, het areaal, de habitat en de toekomstverwachtingen.

Zowel habitats als soorten scoren slecht

Driekwart van de habitats (37) bevindt zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Daarnaast zijn er nog zeven habitats die een matig ongunstig krijgen. Dat betekent dat er slechts twee habitats zijn die zich over de ganse lijn in een gunstige staat van instandhouding bevinden.

Iets meer dan een kwart van de soorten (16) bevindt zich in een gunstige staat van instandhouding. Voor 13 soorten is de score matig ongunstig en voor 21 soorten is die zeer ongunstig. De beoordeling is relatief gezien het slechtst voor aquatische soorten waar slechts een van de 10 soorten gunstig scoort. Ook watergebonden habitats krijgen een zeer ongunstige beoordeling.